

Сивак Оксана Олегівна,
кандидат географічних наук

Державне підприємство «Український державний науково-дослідний інститут проектування міст «ДІПРОМІСТО» імені Ю.М. Білокозя, м. Київ, Україна, e-mail: syvak_ok@ukr.net

ВІДОБРАЖЕННЯ ПЕРСПЕКТИВ РОЗВИТКУ РЕКРЕАЦІЇ ТА ТУРИЗМУ НА ПРИКОРДОННИХ ТЕРИТОРІЯХ УКРАЇНИ ТА ПОЛЬЩІ В ІНТЕГРОВАНІЙ СТРАТЕГІЇ ПРОСТОРОВОГО РОЗВИТКУ

Метою статті є дослідження, пов'язані з напрямками та перспективами розвитку рекреації та туризму на прикордонних територіях України та Польщі (просторовий вимір), які знайшли відображення в проекті просторового планування - інтегрованої стратегії просторового розвитку території України та Польщі. Інтегрована стратегія просторового розвитку – стратегія розвитку території, яка включає вирішення окремих галузевих (секторальних) завдань та побудову комплексного сценарію на визначений термін. В даному дослідженні визначено та представлено передумови та заходи необхідні для розвитку рекреаційно-туристичної галузі на прикордонних територіях - просторово-територіальний аспект.

Методика дослідження та вирішення поставлених завдань здійснювалося на основі узагальнення та інтеграції загальнонаукових методів, аналізу та синтезу, експертного методу, методології конструктивної географії та просторового планування. В процесі дослідження застосовувався СВОТ аналіз, методика функціонального зонування території та графічного моделювання.

Результати роботи відображені в даній статті сприятимуть розвитку рекреаційно-туристичної галузі, що ґрунтуються на принципах екологічно збалансованого, сталого розвитку, які визначені на основі функціонального зонування прикордонних територій, із урахуванням результатів СВОТ аналізу. Представлені напрацювання наочно ілюструють, що раціональна організація території, визначення рамкових умов та режимів використання, перш за все, з розрахунків екологічних та ресурсних можливостей і особливостей території в проектах просторового планування є беззаперечною та безальтернативною основою прийняття рішень, стосовно подальшого розвитку територій. В результаті дослідження обґрунтовано визначення подальшого розвитку рекреаційно-туристичної галузі, як пріоритетної для даних територій.

Наукова новизна полягає у відображенні важливості та необхідності розроблення проектів просторового планування (містобудування) для раціональної організації території та використання наявних ресурсів, а в даному дослідженні саме для розвитку рекреаційно-туристичної галузі на прикордонних територіях. Відображення важливості та актуальності розвитку даної галузі в територіальному, екологічному та економічному вимірах, а також визначення рамкових умов та режимів використання територій.

Практична значущість дослідження полягає у використанні його результатів для екологічно збалансованого територіального розвитку рекреаційної сфери прикордонних територій України та Польщі. Визначені функціональні типи туристично-рекреаційних територій за «жорсткістю» містобудівного регламенту та спеціалізацією, окреслені принципи рішення щодо створення зв'язків, вузлів, зон можливої транскордонної активності, впорядкована ієрархічна система туристично-рекреаційних територій.

Ключові слова: інтегрована стратегія просторового розвитку, рекреаційно-туристична галузь, просторове планування, транскордонне співробітництво у просторовому вимірі.

Сивак Оксана Олегівна,
кандидат географічних наук

Государственное предприятие «Украинский государственный научно-исследовательский институт проектирования городов «ДИПРОМІСТО» имени Ю.Н. Белокозя, г. Киев, Украина, e-mail: syvak_ok@ukr.net

ОТОБРАЖЕНИЕ ПЕРСПЕКТИВ РАЗВИТИЯ РЕКРЕАЦИИ И ТУРИЗМА НА ПРИГРАНИЧНЫХ ТЕРРИТОРИЯХ УКРАИНЫ И ПОЛЬШИ В ИНТЕГРИРОВАННОЙ СТРАТЕГИИ ПРОСТРАНСТВЕННОГО РАЗВИТИЯ

Целью статьи является исследование, связанные с направлениями и перспективами развития рекреации и туризма на приграничных территориях Украины и Польши (пространственное измерение), которые нашли отражение в проекте пространственного планирования - интегрированной стратегии пространственного развития территории Украины и Польши. Интегрированная стратегия пространственного развития - стратегия развития территории, направленная на решения отдельных отраслевых (секторальных) задач и построение комплексного сценария на определенный срок. В данном исследовании определены и представлены предпосылки и мероприятия необходимые для развития рекреационно-туристической отрасли на приграничных территориях - пространственно-территориальный аспект.

Методика исследования и решения поставленных задач осуществлялось на основе обобщения и интеграции общенаучных методов, анализа и синтеза, экспертного метода, методологии конструктивной географии и пространственного планирования. В процессе исследования применялся СВОТ анализ, методика функционального зонирования территории и графического моделирования.

Результаты работы отраженные в данной статье будут способствовать развитию рекреационно-туристической отрасли, основаны на принципах экологически сбалансированного, устойчивого развития, сформированы на основе функционального зонирования приграничных территорий с учетом результатов SWOT анализа. Представленные наработки наглядно иллюстрируют, что рациональная организация территории, определение рамочных условий и режимов использования, прежде всего, по расчетам экологических и ресурсных возможностей и особенностей территории в проектах пространственного планирования является бесспорной и безальтернативной основой принятия решений в отношении дальнейшего развития территорий. В результате исследования обосновано определение дальнейшего развития рекреационно-туристической отрасли, как приоритетной для данных территорий.

Научная новизна заключается в отображении важности и необходимости разработки проектов пространственного планирования (градостроительства) для рациональной организации территории и использования имеющихся ресурсов, а в данном исследовании именно для развития рекреационно-туристической отрасли на приграничных территориях. Отображение важности и актуальности развития данной отрасли в территориальном, экологическом и экономическом измерениях, а также определения рамочных условий и режимов использования территорий.

Практическая значимость исследования заключается в использовании его результатов для экологически сбалансированного территориального развития рекреационной сферы приграничных территорий Украины и Польши. Определены функциональные типы туристско-рекреационных территорий за «жесткостью» градостроительного регламента и специализации, представлены принципиальные решения по созданию связей, узлов, зон возможной трансграничной активности, упорядочена иерархическая система туристско-рекреационных территорий.

Ключевые слова: интегрированная стратегия пространственного развития, рекреационно-туристическая отрасль, пространственное планирование, трансграничное сотрудничество в пространственном измерении.

UDC 711.25

<https://doi.org/10.17721/2308-135X.2021.61.29-37>

Syvak Oksana Olegovna,
PhD in Geographic sciences

State Enterprise Ukrainian State Scientific-Research Institute of Urban Design
«Dipromisto» named after Y.M.Bilokon, Kyiv, Ukraine, e-mail: syvak_ok@ukr.net

REFLECTION OF PROSPECTS OF RECREATION AND TOURISM DEVELOPMENT IN THE BORDER TERRITORIES OF UKRAINE AND POLAND IN THE INTEGRATED SPATIAL STRATEGY

The aim of the article is research related to the directions and prospects of recreation and tourism in the border areas of Ukraine and Poland (spatial dimension), which are reflected in the project of spatial planning - an integrated strategy for spatial development of Ukraine and Poland. Integrated spatial development strategy - a strategy for the development of the territory, which includes the solution of individual sectoral tasks and the construction of a comprehensive scenario for a certain period. This study identifies and presents the prerequisites and measures necessary for the development of the recreational and tourist industry in the border areas - the spatial-territorial aspect.

Methods of research and solution of the tasks were carried out on the basis of generalization and integration of general scientific methods, analysis and synthesis, expert method, methodology of constructive geography and spatial planning. In the course of the research SWOT analysis, methods of functional zoning of the territory and graphic modeling were used.

The results of the work reflected in this article will contribute to the development of the recreational and tourism industry, based on the principles of ecologically balanced, sustainable development, which are determined on the basis of functional zoning of border areas, taking into account the results of SWOT analysis. The presented developments clearly illustrate that the rational organization of the territory, definition of framework conditions and modes of use, first of all, from calculations of ecological and resource possibilities and features of the territory in spatial planning projects is an indisputable and unalterable basis for further development of territories. As a result of the study, the definition of further development of the recreational and tourist industry as a priority for these areas is substantiated.

The scientific novelty lies in the importance and necessity of developing spatial planning projects (urban planning) for the rational organization of the territory and the use of available resources, and in this study it is for the development of the recreational and tourist industry in border areas. Reflecting the importance and relevance of the development of this industry in the territorial, environmental and economic dimensions, as well as determining the framework conditions and modes of use of territories.

The practical significance of the study lies in the use of its results for ecologically balanced territorial development of the recreational sphere of the border areas of Ukraine and Poland. The functional types of tourist-recreational territories are determined according to the "rigidity" of town-planning regulations and specialization, the basic decisions on creation of connections, knots, zones of possible cross-border activity are outlined, the hierarchical system of tourist-recreational territories is ordered.

Keywords: integrated strategy of spatial development, recreational and tourist industry, spatial planning, cross-border cooperation in the spatial dimension.

Вступ. Постановка проблеми. Перспективи розвитку будь-якої галузі, ґрунтуються на формуванні стратегій їх розвитку, розпорядженням КМУ № 168-р від 16 березня 2017 року в Україні схвалено «Стратегію розвитку туризму та курортів на період до 2026 року». Із урахуванням прийнятих стратегічних рішень (зазначеної постанови КМУ), ДП «ДІПРОМІСТО» в 2019 році (на замовлення Департаменту архітектури та розвитку містобудування Львівської ОДА) було розроблено проєкт «Інтегрована стратегія просторового розвитку територій уздовж державного кордону України та Польщі». В зазначеному проєкті велику увагу приділено, в тому числі і питанням розвитку рекреації та туризму на прикордонних територіях, які представлені у розділі «Формування та розвиток туристично-рекреаційної системи прикордонного регіону». Інтегрована стратегія просторового розвитку – стратегія розвитку території, яка включає вирішення окремих галузевих (секторальних) завдань та побудову комплексного сценарію на визначений термін.

Особливий вплив на розвиток міжнародного туризму здійснює державний кордон, регулюючи обсяги в'їзних і виїзних туристичних потоків. Спрощення процедур перетину кордону, модернізація старих та створення нових міжнародних пунктів пропуску, в тому числі піших, велосипедних туристичних переходів можуть стати важливим чинником для розвитку міжнародного туризму в Україні з країнами-сусідами, а транскордонна кооперація в сфері туризму зможе забезпечити раціональне використання території та ресурсів прикордонних територій, подібних за кліматичними, ресурсними, етнічними та іншими ознаками.

Генераторами одних з найбільших туристичних потоків до України, звичайно, є країни-сусіди, серед яких вагоме значення належить Польщі. Основним з пріоритетів співпраці України та Польщі є рекреаційно-туристична галузь. Це обумовлено наступним:

- тенденції до зміни функції кордону із бар'єрної на інтеграційну;
- наявністю значних природних історико-культурних та туристично-рекреаційних потенціалів, як передумови для розвитку туризму;
- сприятливі геополітичне та географічне положення;
- спільне історичне минуле, культурні та етнічні зв'язки;
- близькість мови та культури.

В даній статті, розглядається пріоритетна можливість розвитку рекреаційно-туристичної галузі на прикордонних територіях України та Польщі, можливості подальшої співпраці.

Аналіз останніх досліджень і публікацій та виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Матеріали статті ґрунтуються на матеріалах проєктів «Інтегрована стратегія просторового розвитку територій уздовж державного кордону України та Польщі», «Спільний територіальний містобудівний проєкт розвитку транскордонного регіону Україна-Польща», «Аналіз міжнародного досвіду та розробка спільного проєкту містобудівного розвитку транспортного регіону Україна-Польща», розроблені ДП «ДІПРОМІСТО» у різні роки. Крім того проєкт має зв'язок із розробленою і затвердженою містобудівною документацією: Генеральною схемою планування території України, схемами планування території Волинської, Львівської та Закарпатської областей.

Питанням прикордонного та транскордонного співробітництва в просторовому вимірі приділено особливу увагу в працях *Ю.Білоконя, В.Владімірова, І.Фоміна (3), Ю.Мігуценко (7)*.

На основі узагальнення та інтеграції напрацювань географічних, архітектурних містобудівних досліджень та практики проєктування, із застосуванням державних будівельних норм і стандартів здійснюється сучасне просторове планування (містобудування) в Україні. При цьому, проєктування прикордонних територій займає особливе місце в ієрархічній структурі містобудування, оскільки охоплює питання транскордонного співробітництва. А питання розвитку рекреаційних територій та туризму в просторовому плануванні, особливо прикордонних територій, є недостатньо дослідженими та займають особливе місце, оскільки мають вирішальне значення для розвитку галузі не лише в межах країни, а й на міжнародному рівні.

Постановка завдання. Чинною документацією з просторового планування (містобудівною документацією), державного рівня - Генеральною схемою планування території України, прикордонний регіон, що розглядається, визначений як рекреаційний міжнародного та загальнодержавного значення з центрами в містах Львів та Ужгород (центри міжнародного туризму). На зазначених територіях виділено рекреаційно-туристичні зони та комплекси, які мають міжнародне та загальнодержавне значення, оскільки Волинська, Львівська та Закарпатська області мають найбільший резерв ресурсів. З метою ефективного використання туристично-ресурсного потенціалу країни, пізнання її історико-культурної спадщини, мистецтва, фольклору, народних

традицій, оздоровлення населення та залучення іноземних інвестицій, передбачалась планувальна організація туризму з визначенням туристичних регіонів, які складають туристичні райони (що характеризуються спільністю природно-кліматичних умов, розмірами туристсько-екскурсійного потенціалу, подібністю маршрутних тематик), центрів - місць концентрації елементів установ туристського обслуговування.

В межах прикордонного регіону наявні унікальні природно-рекреаційні ресурси, об'єкти культурної спадщини та високий людський потенціал. При цьому існуюча туристично-рекреаційна інфраструктура є недостатньо розвинутою, відсутні сформовані вагомні (відомі – розрекламовані) транскордонні туристичні продукти, а більша частина туристичних об'єктів недостатньо доступні. Транспортно-інженерна інфраструктура потребує модернізації.

Дослідження даної статті відображає лише декілька напрямків, що були розглянуті Стратегією, а саме: передумови для розвитку туризму та рекреації, зведений СВОТ аналіз прикордонного регіону, туристично-рекреаційне функціональне зонування прикордонних територій, що в цілому направлені на сталий розвиток території та галузі рекреації та туризму.

У такій ситуації, для досягнення закладеної мети та результату транскордонного співробітництва в плані розвитку сфери рекреації та туризму, необхідно виконати такі дії:

- створення транскордонних туристичних продуктів та транскордонних мереж співпраці між установами та організаціями, які працюють у сфері природного середовища, культури та туризму.;

- стимулювання транскордонних дій спрямованих на охорону навколишнього природного середовища та збереження природних ресурсів;

- транскордонні дії заради захисту світової культурної спадщини, підтримка та координація транскордонних культурних заходів.;

- модернізація транспортно-інженерної інфраструктури, в тому числі і пунктів пропуску;

Основними завданнями є:

- просування туристичних регіонів, як сталих центрів туризму та рекреації, що ґрунтується на унікальній спільній природній, культурній, традиційній та історичній спадщині;

- підвищення якості туристичних послуг;

- диверсифікації туристичних пропозицій для зменшення впливу від сезонного характеру туризму;

- розосередження, переспрямування та направлення частини туристичних потоків з основних діючих туристичних центрів та екологічно вразливих територій, таких як території, що знаходяться під охороною, на менш екологічно вразливі, менш розвинені та менш вивчені з туристичного погляду, але потенційно спроможні до прийняття та розміщення частини туристичних потоків;

- планування сталого розвитку туристичного транспорту й інфраструктури;

- збереження та просування культурної спадщини та традицій, сприяння транскордонному співробітництву;

- управління впливом від розвитку туризму та рекреації на довкілля.

В проєкті Інтегрованої стратегії відображено можливі шляхи вирішення поставлених завдань, при цьому в матеріалах даної статті висвітлено можливості розвитку сфери рекреації та туризму на прикордонних територіях, наявний потенціал, функціональне зонування території, планувальна організація рекреації та туризму.

Виклад основного матеріалу. Тенденції формування інфраструктури рекреаційних територій, які існують за кордоном, спрямовані на високі стандарти обслуговування та захист природного середовища. Такий стандарт є орієнтиром для удосконалення рекреаційної системи прикордонного регіону «Україна - Польща», який розглядається з позиції входження у європейську «міждержавну» систему рекреації та туризму.

Можливості розвитку рекреації та туризму на прикордонних територіях, формуються з наступних взаємопов'язаних компонентів - природно-рекреаційних ресурсів, рекреаційно-туристичної та транспортно-інженерної інфраструктури, об'єктів культурної спадщини, які є основою для створення туристичних продуктів. Графічне відображення аналітичних матеріалів історико-культурного потенціалу, транспортної доступності та рекреаційно-туристичних об'єктів представлено на рисунку 1.

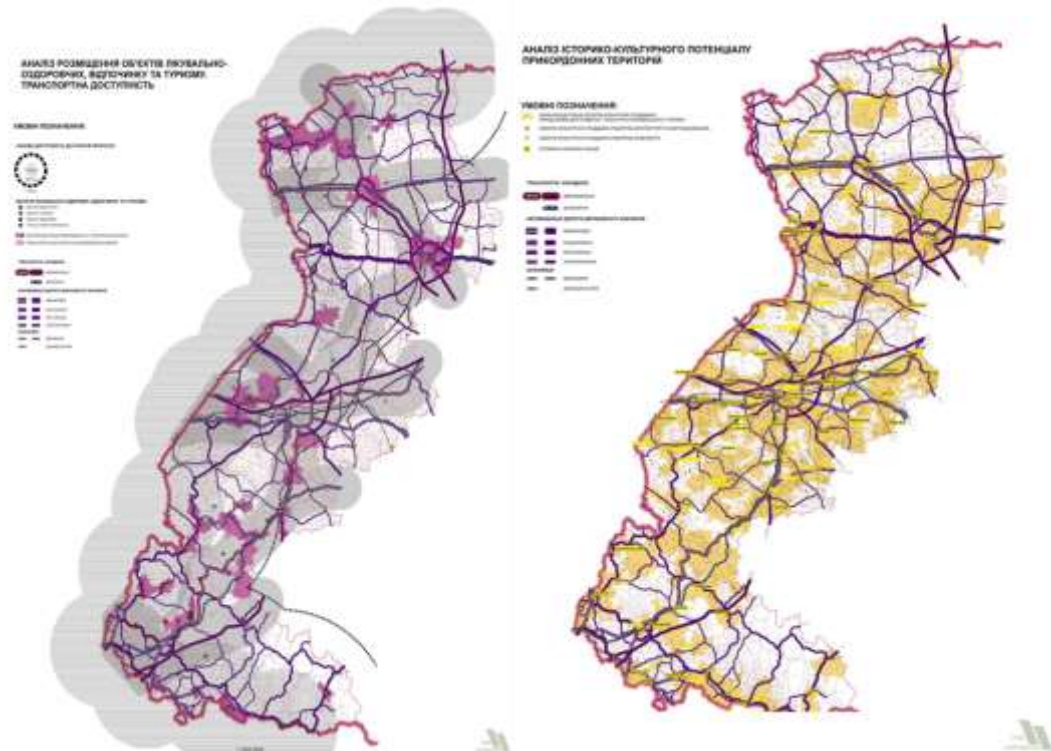

Рис. 1. Графічне відображення аналітичних матеріалів історико-культурного потенціалу, транспортної доступності та рекреаційно-туристичних об'єктів

Даний регіон відрізняється різноманітною матеріальною і нематеріальною культурною спадщиною. Численні об'єкти, у тому числі занесені до списку Світової культурної спадщини ЮНЕСКО, є істотними перевагами для розвитку туризму. Окрім того, значний природно-ресурсний потенціал території, який створює унікальні можливості для розвитку рекреаційно-туристичної галузі. Істотним чинником прикордонного регіону є також його полікультурність, сформована протягом багатьох століть спільного співіснування представників різних національностей. Що сприяло формуванню багатой і диференційованої культурної спадщини, відображеної як в архітектурі, так і в традиціях та звичаях місцевого населення.

Прикордонне розташування багатьох найцінніших туристичних об'єктів дає можливість розвивати спільні ініціативи в галузі транскордонного туризму. Для збереження спільної полікультурної спадщини на територіях прикордоння територіальні громади організують численні культурні заходи.

Для визначення спільних переваг та можливостей прикордонних територій, в результаті проведення SWOT-аналізу кожної окремої області сформовано SWOT-аналіз прикордонного регіону, який відображає спільні сильні та слабкі сторони, переваги та недоліки, що існують на території, та які впливатимуть на формування сфери рекреації та туризму на прикордонних територіях. На підставі SWOT-аналізу, із урахуванням сильних та слабких сторін, конкурентних переваг та можливостей територій сформульовано розвиток сфери туризму та рекреації, як пріоритетного напрямку соціально-економічного та культурного розвитку на прикордонних територіях. Формування сприятливих умов для активізації розвитку, які базуються на принципах сталого розвитку із раціональним використанням природно-рекреаційних ресурсів, збереженням природно-ресурсного і культурного потенціалу. Досягнення поставленої мети сприятиме підвищенню туристично-рекреаційної привабливості прикордонного регіону у національному та європейському вимірі, збереженню його біологічної різноманітності, раціональному використанню природних рекреаційних ресурсів та збереженню об'єктів культурної спадщини.

Туристично-рекреаційна планувальна структура формується на основі планувального каркасу, який базується на наявних природно-рекреаційних ресурсах, морфологічній структурі рельєфу, інженерно-транспортній інфраструктурі, наявних об'єктах культурної спадщини та із урахуванням об'єктів туристично-рекреаційної інфраструктури.

<i>СИЛЬНІ СТОРОНИ</i>	<i>СЛАБКІ СТОРОНИ</i>
<ul style="list-style-type: none"> ➤ високий потенціал природно-рекреаційних ресурсів, значні запаси і невисокий рівень їх освоєння; ➤ вигідне геополітичне розташування на кордоні з ЄС; ➤ території розміщені у різних фізико-географічних областях та природно-географічних зонах (Полісся, Карпати, Передкарпаття, Закарпаття), що сприяє розвитку різних форм рекреації та туризму; ➤ розвинена інженерно-транспортна інфраструктура – автомобільні, залізничні та повітряні шляхи сполучення, міжнародні транспортні коридори; ➤ культурний потенціал, який базується на полікультурній спадщині, транскордонне розташування об'єктів культури, в тому числі і віднесених до світової спадщини ЮНЕСКО; ➤ наявність регіонального метрополійного центру міжобласного значення – міста Львова; ➤ відсутність значних мовних бар'єрів; ➤ дружнє ставлення до туристів (гостинність) 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ значні диспропорції у розвитку територій та адміністративно-територіальних одиниць областей; ➤ низький рівень розвитку інженерно-транспортної інфраструктури; ➤ недостатньо розвинута і слабо диверсифікована туристично-рекреаційна інфраструктура; ➤ відсутність вагомих транскордонних туристичних продуктів та ускладнений доступ до потенційних туристичних продуктів; ➤ низька диверсифікація прикордонних пунктів пропуску (відсутність прикордонних пунктів пропуску для пішоходів і туристів), низька пропускна спроможність діючих пунктів пропуску, недостатній рівень їх технічного забезпечення; ➤ низький рівень доступності туристичної інформації (невелика кількість туристичних видань, у тому числі електронних, невелика кількість пунктів туристичної інформації та невідповідне їх розміщення), ➤ незадовільний стан пам'яток історії та міських комплексів.
<i>ПЕРЕВАГА</i>	<i>НЕДОЛІКИ</i>
<ul style="list-style-type: none"> ➤ унікальні у масштабах Європи природні та культурні ресурси; ➤ застосування переваг транзитного положення між Західною і Східною Європою – розвиток транспортної інфраструктури; ➤ зміцнення громадських транскордонних зв'язків, а також місцевої та регіональної культури; ➤ розвиток транскордонних туристичних продуктів (регіональних, місцевих), що відповідають різним формам туризму; ➤ гармонізація українського законодавства з європейським; <ul style="list-style-type: none"> ➤ залучення незайнятого населення, особливо сільського в розвиток сільського зеленого туризму; 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ відтік трудових ресурсів, безповоротна міграція у інші регіони та країни; ➤ конкуренція з боку інших туристичних територій, ➤ перенаправлення туристичних потоків в інші західні регіони та країни ЄС; ➤ домінування не туристичної мети поїздок, ➤ певний занепад регіональної та місцевої культури. ➤ висока конкурентність європейських ринків, складність виходу на них; ➤ підвищення транзитного значення конкурентоспроможних транспортних шляхів; ➤ злочинність, пов'язана з функціонуванням зовнішнього кордону ЄС.

Важливим регулюючим заходом розвитку рекреації і туризму в просторовому вирішенні є функціональне зонування з визначенням пріоритетної спеціалізації та регламентації перспективної туристично-рекреаційної діяльності, визначення ключових територій, які є першочерговими до вирішення, оскільки є так звані «епіцентрами» функціонального навантаження за рахунок поєднання різних функцій на одній території, в тому числі несумісних. На прикордонних територіях визначені функціональні типи туристично-рекреаційних територій за «жорсткістю» містобудівного регламенту та спеціалізацією, уточнена система центрів туризму, надані принципи рішення щодо створення зв'язків (транскордонних, туристичних маршрутів), вузлів: зон можливої транскордонної активності (біполярні, багатofункціональні транскордонні кластери, надані пропозиції щодо

створення кластерів в межах держави, на території областей, впорядкована ієрархічна система туристично-рекреаційних територій).

Єдиним напрямом впровадження принципів сталого розвитку, їх реалізації має стати «екологізація» туризму. За рахунок її комплексності та узгодженості управлінських механізмів можливо буде досягти визначеного принципами сталого розвитку балансу між реалізацією туристичного продукту, отримання економічної дохідності та раціональним природокористуванням. Найбільш дієвим, є регламентація діяльності за рахунок поділу території за типами (туристично-рекреаційне зонування) з визначенням основних регламентів використання території, які будуть взяті за основу при просторовому плануванні на подальших стадіях, розробленні програм та концепцій. Розвиток екологічно-орієнтованого туризму зможе позитивно вплинути на зростання економічної дохідності туристичних регіонів, покращити їх екологічний стан (за рахунок раціонального споживання та збереження природних ресурсів), а також підвищити рівень екологічної обізнаності та культури як місцевого населення, так і самих туристів.

В результаті функціонального зонування прикордонних територій визначені наступні функціональні типи туристично-рекреаційних територій:

1. Зони регульованої рекреації

Є найбільш екологічно-чутливими територіями оскільки безпосередньо знаходяться на території природно-заповідного фонду, межують з нею, або є його буферною зоною. Туристична діяльність є можливою, але жорстко регулюється природоохоронним, лісовим, водним, курортним законодавством. Пріоритетна спеціалізація: поліфункціонального типу. Пріоритетним – є збереження цінних природних територій.

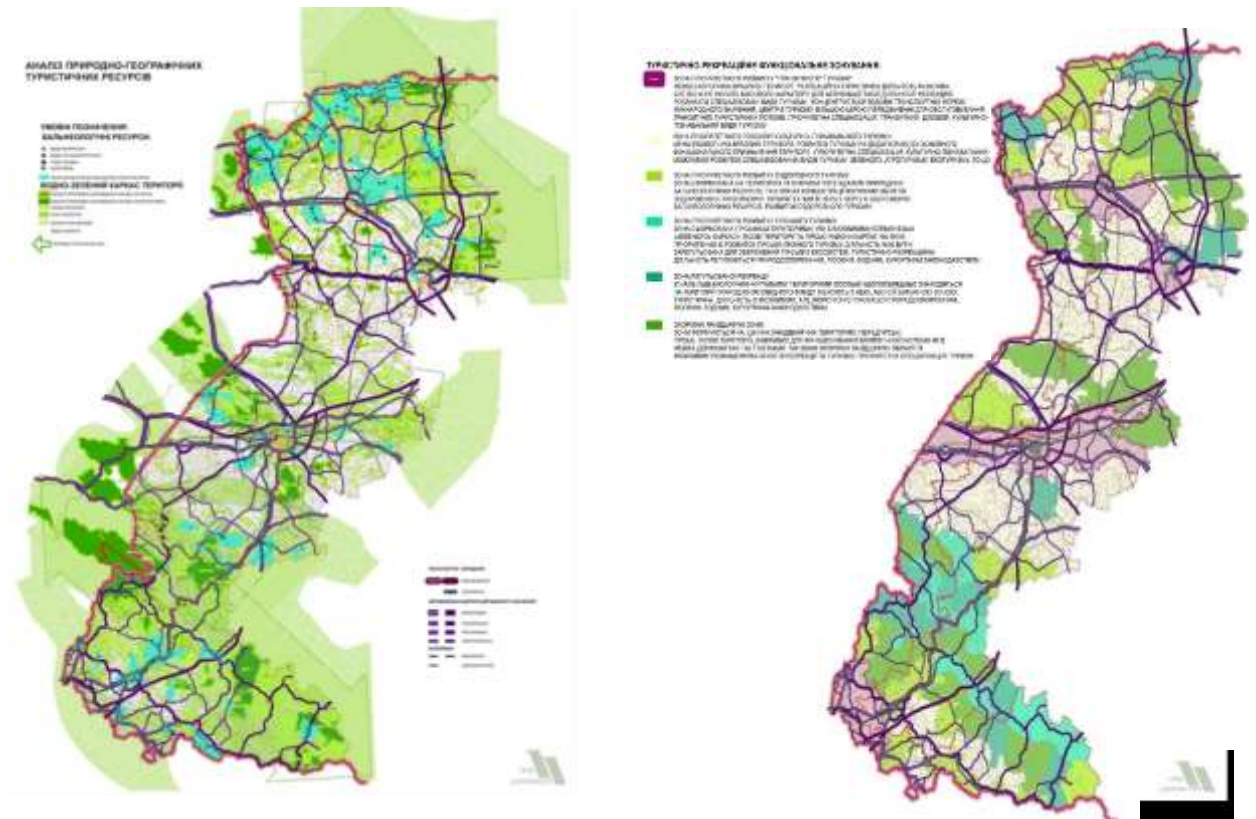

Рис. 2. Функціональне зонування території та ресурсний потенціал

II. Зони пріоритетного розвитку оздоровчого туризму

Зони сформовані на територіях із значним потенціалом природних бальнеологічних ресурсів, та в зонах концентрації існуючих об'єктів оздоровчого призначення. Пріоритетним в першу чергу є збереження бальнеологічних ресурсів. Містобудівна діяльності регулюється природоохоронним, лісовим, водним, курортним законодавством.

III. Зони регульованої рекреації. Охоронні ландшафтні зони

Зони формуються на територіях цінних ландшафтних територіях (передгірські, гірські, лісові території), важливі для функціонування екологічної системи як в межах держави, так і за її

межами. Так звані охоронні ландшафтні області з можливим розміщенням об'єктів рекреації та туризму. Пріоритетна спеціалізація: туризм.

IV. Зони пріоритетного розвитку гірського туризму

Зона сформована гірськими територіями, які є важливими елементами «зеленого» каркасу (ландшафтно-естетичні траси): лісові території та гірські райони Карпат, на яких містобудівною документацією передбачався розвиток гірсько-лижного туризму. Діяльність має бути зарегульована для збереження гірських екосистем. Туристично-рекреаційна діяльність регулюється природоохоронним, лісовим, водним, курортним законодавством.

V. Зони пріоритетного розвитку транзитного туризму. Менш екологічно-вразливі території. Рекреаційно-туристична діяльність можлива, але вона не носить масового характеру, для активізації такої діяльності необхідно розвивати спеціалізовані види туризму. Концентрується вздовж транспортної мережі міжнародного значення поблизу туристичних центрів I, II рівня і більшою мірою передбачені для обслуговування транзитних туристичних потоків, надання інформаційних, логістичних туристичних послуг. Пріоритетна спеціалізація: транзитний, діловий, культурно-пізнавальний, промисловий, тощо.

VI. Зона пріоритетного розвитку культурно-пізнавального туризму. Менш екологічно-вразливі території. Розвиток туризму як додатковий до основного функціонального призначення території. Пріоритетна спеціалізація: культурно-пізнавальний туризм. Можливий розвиток спеціалізованих видів туризму: зеленого, агротуризму, екотуризму, тощо.

Графічне відображення функціонального зонування території із визначенням функціональних зон та аналіз природно-ресурсного потенціалу представлено на рисунку 2.

Висновки. Головною метою розробки проєктів просторового розвитку, є раціональна організація території, визначення рамкових умов та режимів використання території, виходячи, перш за все, з розрахунків екологічних та ресурсних можливостей і особливостей території.

На основі функціонального зонування прикордонних територій, із урахуванням результатів СВОТ аналізу, визначених в інтегрованій стратегії просторового розвитку, визначено передумови для розвитку туризму та рекреації на прикордонних територіях, які ґрунтуються на принципах екологічно збалансованого, сталого розвитку. Визначено пріоритетність розвитку рекреаційно-туристичної галузі для територій що розглядаються.

В результаті функціонального зонування на прикордонних територіях виокремлено зони: регульованої рекреації; пріоритетного розвитку оздоровчого туризму; регульованої рекреації та охоронні ландшафтні зони; пріоритетного розвитку гірського туризму; пріоритетного розвитку транзитного туризму; пріоритетного розвитку культурно-пізнавального туризму та визначена їх пріоритетна спеціалізація.

Список використаних джерел

1. Алієва А. Ю. Стратегічні завдання розвитку транскордонного ринку туристично-рекреаційних послуг / А. Ю. Алієва // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Економіка. - 2016. - Вип. 1(2). - С. 99-101.
2. Аналіз міжнародного досвіду та розробка спільного проєкту містобудівного розвитку транскордонного регіону Україна – Польща. – К.: Діпромісто, 2012. – 31. с.;
3. Ю.Н.Білоконь, В.В.Владимиров, І.А.Фомін «Організація території прикордонних регіонів (концептуальні положення)» Монографія/ Ю.Н.Білоконь, В.В.Владимиров, І.А.Фомін – К.: КНУСА, 2002. – 88 с.;
4. Гоблик В.В. «Формування транскордонних туристичних кластерів як пріоритетний напрям розвитку прикордонних регіонів України»/ В. В. Гоблик // Економічний форум. - 2015. - № 3. - С. 117-123.;
5. Куйбіда В.С, Негода В.А., Толкованов В.В. «Регіональний розвиток та просторове планування території: досвід України та інших держав-членів Ради Європи: збірник нормативно-правових актів і науково-аналітичних матеріалів з питань регіонального розвитку та просторового планування». / В. С. Куйбіда, В. А. Негода, В. В. Толкованов, Академія муніципального управління, Центр досліджень питань регіонального і місцевого розвитку та сприяння адміністративній реформі, Всеукраїнська Асоціація магістрів державного управління, Українська асоціація місцевих і регіональних влад. –Київ, Видавництво «Крамар», 2009. –170 с.
6. Методика розроблення проєктів планування та містобудівного розвитку транскордонних територій і транспортно-комунікаційних коридорів України. – К.: Діпромісто, 2003 – 35 с.;
7. Ю.Мігущенко «Трансдордонний туризм між Україною та Польщею: стан, проблеми та перспективи», Регіональний філіал Національного інституту стратегічних досліджень, «Вісник Львівського університету. Серія міжнародні відносини», випуск 38, Львів 2016
8. Ольга Кобелька «Екологічний туризм як пріоритетний напрямок сталого туризму в межах національних парків», Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Географія. - 2010. - Вип.1(27). - С.400-405.;
9. Informator o badaniach i opraco waniach dotyczą sychobszarów transgranicznych. Інформатор про статистичні спостереження та видання, присвячені трансдордонним територіям, Warszawa, Rzeszów 2018;
10. Sławomir Sobotka A proposal for a tourism regionalization of Poland base don't he highest levels of tourism in a region, Tourism 2014, 24/2;
11. Схема планування території Волинської області (ДП «ДІПРОМІСТО», Київ, 2010).
12. Схема планування території Львівської області (ДП «ДІПРОМІСТО», Київ, 2009).
13. Схема планування території Закарпатської області (ДП «ДІПРОМІСТО», Київ, 2011).

Географія та туризм

Список использованных источников

1. Алиева А.Ю. «Стратегические задания развития трансграничного рынка туристическо-рекреационных услуг» / А.Ю. Алиева // Научный вестник Ужгородского университета. Серия: Экономика. 2016- Вып. 1(2). - С. 99-101.;
2. Анализ международного опыта и разработка совместного проекта градостроительного развития трансграничного региона Украина-Польша. – К.: Дипромисто, 2012. – 31 с.
3. Ю.Н.Белоконь, В.В.Владимиров, И.А.Фомин. Организация территории приграничных регионов (концептуальные положения) Монография/ Ю.Н.Белоконь, В.В.Владимиров, И.А.Фомин. –К.: КНУБА, 2002. – 88 с.;
4. Гоблик В.В. формирование трансграничных туристических кластеров как приоритетное направление развития приграничных регионов Украины/ В. В. Гоблик // Экономический форум. - 2015. - № 3. - с. 117-123.;
5. Региональное развитие и пространственное планирование территории: опыт Украины и других стран-членов Совета Европы: сборник нормативно-правовых актов и научно-аналитических материалов по вопросам регионального развития и пространственного планирования. /В.С.Куйбида, В.А.Негода, В.В.Толкованов, Академия муниципального управления, Центр исследования вопросов регионального и местного развития и содействия административной реформе, Всеукраинская Ассоциация магистров государственного управления, Украинская ассоциация местных и региональных властей – К.: Издательство «Крамар», 2009. – 170 с.
6. Методика разработки проектов планирования и градостроительного развития трансграничных территорий и транспортно-коммуникационных коридоров Украины. – К.: Дипромисто, 2003 – 35 с.
7. Ю. Мигущенко «Трансграничный туризм между Украиной и Польшей: состояние, проблемы и перспективы», Региональный филиал Национального института стратегических исследований, «Вестник Львовского университета. Серия международных отношений», выпуск 38, Львов 2016;
8. Ольга Кобелька «Экологический туризм как приоритетное направление стало туризма в границах национальных парков», Научные записки Тернопольского национального педагогического университета имени Владимира Гнатюка. Серия: География. – 2010. – Вып.1(27). – с.400-405;
9. Информация о статистических наблюдениях и издательствах, посвященных трансграничным территориям, Warszawa, Rzeszów 2018;
10. Sławomir Sobotka A proposal for a tourism regionalization of Poland base don't he highest levels of tourism in a region, Tourism 2014, 24/2;
11. Схема планирования территории Волынской области (ГП «ДИПРОМИСТО», Киев, 2010);
12. Схема планирования территории Львовской области (ГП «ДИПРОМИСТО», Киев, 2009);
13. Схема планирования территории Закарпатской области (ГП «ДИПРОМИСТО», Киев, 2011).

References

1. Aliëva A. Ū. Strategični zavdannâ rozvitku ranskordonnogo rinku turistično-rekreacijnih poslug / A. Ū. Aliëva // Naukovij visnik Užgorodskogo universitetu. Seriâ: Ekonomika. - 2016. - Vip. 1(2). - S. 99-101.
2. Analiz mižnarodnogo dosvidu ta rozrobka spilnogo proektu mištobudivnogo rozvitku transkordonnogo regionu Ukraïna – Polša. – K.: Dipromisto, 2012. – 31. s.;
3. Ū.N.Bilokon, V.V.Vladimirov, Ī.A.Fomin «Organizaciâ teritorii prikordonnih regioniv (konceptualni položenâ») Monografiâ/ Ū.N.Bilokon, V.V.Vladimirov, Ī.A.Fomin – K.: KNUSA, 2002. – 88 s.;
4. Goblik V.V. «Formuvannâ transkordonnih turističnih klasteriv âk prioritetnij aprâm rozvitku prikordonnih regioniv Ukraïni / V. V. Goblik // Ekonomičnij forum. - 2015. - # 3. - S. 117-123.;
5. Kujbida V.S, Negoda V.A., Tolkovanov V.V. «Regionalnij rozvitok ta prostorove planuvannâ teritorii: dosvid Ukraïni ta inših deržav-členiv Radi Ėvropi: zbirnik normativno-pravovih aktiv i naukovo-analitičnih materialiv z pitan regionalnogo rozvitku ta prostorovogo planuvannâ». / V. S. Kujbida, V. A. Negoda, V. V. Tolkovanov, Akademiâ municipalnogo upravlinnâ, Centr doslidžen pitan regionalnogo i miscevogo rozvitku ta spriânnâ administrativnij reformi, Vseukraïnska Asociaciâ magistriv deržavnogo upravlinnâ, Ukraïnska asociaciâ miscevih i regionalnih vlad. –Kiïv, Vidavnictvo «Kramar», 2009. –170 s.
6. Metodika rozroblennâ proektiv planuvannâ ta mištobudivnogo rozvitku ranskordonnih teritorij i transportno-komunikacijnih koridoriv Ukraïni. – K.: Dipromisto, 2003 – 35 s.;
7. Ū.Migušenko «Transkordonnij turizm miž Ukraïnoû ta Polšeû: stan, problemi ta perspektivi», Regionalnij filial Nacionalnogo institutu strategičnih doslidžen, «Visnik Lvivskogo universitetu. Seriâ mižnarodni vidnosini», vipusk 38, Lviv 2016
8. Olga Kobelka «Ekologičnij turizm âk prioritetnij naprâmok stalogo turizmu v mežahnacionalnih parkiv», Naukovî zapiski Ternopil'skogo nacionalnogo pedagogičnogo universitetu imeni Volodimira Gnatûka. Seriâ: Geografiâ. - 2010. - Vip.1(27). - S.400-405.;
9. Informator o badaniach i opraco waniach dotyczâ cychobszarów transgranicznych. Информатор про статистичні спостереження та видання, присвячені транскордонним територіям, Warszawa, Rzeszów 2018;
10. Sławomir Sobotka A proposal for a tourism regionalization of Poland base dont he highest levels of tourism in a region, Tourism 2014, 24/2
11. Shema planuvannâ teritorii Volinskoï oblasti (DP «DIPROMISTO» , Kiïv, 2010).
12. Shema planuvannâ teritorii Lvivskoï oblasti (DP «DIPROMISTO» , Kiïv, 2009).
13. Shema planuvannâ teritorii Zakarpatskoï oblasti (DP «DIPROMISTO» , Kiïv, 2011).

Надійшла до редколегії 01.04.2021